

Sygn. akt I UZ 7/15

POSTANOWIENIE

Dnia 5 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 7 kwietnia 2009 r., o prawo do renty rodzinnej, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 sierpnia 2015 r.,
zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 stycznia 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

K. D. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 7 kwietnia 2009 r., domagając się zmiany tego wyroku poprzez orzeczenie, iż od 26 maja 2007 r. nabyła prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu, względnie uchylenia tego wyroku w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania. Jako podstawę żądania wznowienia postępowania wskazała na art. 401¹ k.p.c. oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 maja 2014 r., sygn. akt SK 61/13, który wszedł w życie 26 maja 2014 r. Wyrokiem tym Trybunał orzekł, że art. 70 ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim

uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Argumentowała, że skutki tego wyroku znajdują zastosowanie do jej sytuacji, tj. małżonki pozostającej w separacji, wobec której małżonek dobrowolnie realizował obowiązek alimentacyjny. Wskazała, że skarga o wznowienie postępowania została wniesiona w terminie określonym w art. 407 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z 28 stycznia 2015 r. odrzucił skargę jako niedopuszczalną na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. Sąd stwierdził, że skarga została wniesiona z zachowaniem trzymiesięcznego terminu od daty wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 maja 2014 r., wskazanego jako podstawa wznowienia postępowania, jednak nie dotrzymano terminu określonego w art. 408 k.p.c. Zgodnie z art. 408 k.p.c. po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, za wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Skarżąca nie powołała się na żadną z ww. przyczyn nieważności postępowania. W konsekwencji Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarga została złożona z przekroczeniem pięcioletniego terminu określonego w art. 408 k.p.c., który upłynął 7 kwietnia 2014 r. Stwierdził, że po upływie tego terminu nie istnieje możliwość skutecznego powołania się na podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c., nawet jeśli przyczyna uzasadniająca istnienie tej podstawy powstała po upływie tego okresu i został zachowany trzymiesięczny termin do wniesienia skargi.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 28 stycznia 2015 r. skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie art. 408 k.p.c. w zw. z art. 401¹ k.p.c. Argumentowała, że konieczna jest analiza wzajemnych relacji pomiędzy art. 401, 401¹ oraz 408 k.p.c. Wykładając art. 401 pkt 2 k.p.c., stwierdziła, że „niemożność działania strony” tkwi w niezastosowaniu niewadliwego przepisu, a nie w stosowaniu wadliwego przepisu. W konsekwencji, zdaniem skarżącej, „niemożność działania strony” z art. 408 k.p.c. nie może być tożsama z przesłanką wznowienia ujętą w art. 401 pkt 2 k.p.c. W ocenie skarżącej niewątpliwym jest, że adresat

orzeczenia opartego na niezgodnym z prawem przepisie nie może działać dopóki przepis ten nie zostanie uznany za niezgodny z Konstytucją w trybie wynikającym z ustawy. Ponadto, wskazując na moment wprowadzenia do kodeksu postępowania cywilnego art. 401¹ k.p.c., argumentowała, że w przypadku przyjęcia, że art. 408 k.p.c. dotyczy wyłącznie niemożności działania, o jakiej mowa w art. 401 pkt 2 k.p.c., to wówczas regulacja art. 401¹ k.p.c. stanowiłaby w wielu przypadkach fikcję prawną. Wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz obciążenie organu rentowego kosztami postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 408 k.p.c. po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia postępowania, za wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Termin określony w art. 408 k.p.c. jest terminem zawitym, nie podlega przywróceniu; wniesienie skargi po jego upływie skutkuje jej odrzuceniem (postanowienie SN z 14 kwietnia 1999 r., II UKN 178/99, OSNP 2000 nr 15, poz. 599). Do tego terminu prawa procesowego nie mają zastosowania regulacje prawa materialnego, np. odnoszące się do zawieszenia czy przerwania biegu przedawnienia (por. postanowienie SN z 22 kwietnia 2010 r., II CZ 29/10, LEX nr 1360232).

Skarżąca skargę o wznowienie postępowania oparła wyłącznie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. W skardze nie wskazano na okoliczności pozbawienia strony możliwości działania lub jej nienależytej reprezentacji, które stanowią odrębne podstawy wznowienia postępowania od wskazanej w art. 401¹ k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono stanowisko, że termin określony w art. 408 k.p.c., *lege non distinguente*, odnosi się również do sytuacji, gdy wznowienia żąda się w związku z wejściem w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (postanowienie SN z 25 lutego 2009 r., II CZ 103/08, LEX nr 746172). Ponadto, że wskazane w art. 408 k.p.c. wyjątki odnoszą się do podstawy nieważnościowej wznowienia postępowania (por. postanowienie SN z 11 maja

2012 r., II CZ 2/12, LEX nr 1238086, postanowienie SN z 19 października 2012 r., III UO 10/12, LEX nr 1648667).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela powyższe stanowisko. Przedstawiona przez skarżącą wykładnia art. 401, 401¹ oraz 408 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Po pierwsze, wykładnia ta pomija zasygnalizowaną wyżej istotę terminu określonego w art. 408 k.p.c. Po drugie, nie uwzględnia zasady ochrony prawomocnych orzeczeń orzekających co do istoty sprawy. Zasada ta z kolei uzasadnia wprowadzenie ograniczeń czasowych dla wniesienia skargi o wznowienie postępowania oraz ścisłą wykładnię przepisów regulujących podstawy wznowienia postępowania.

W związku z powyższym zaskarżone rozstrzygnięcie jest prawidłowe.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił zażalenie.